Postbus 350
6700 AJ Wageningen
Nudepark 145
6702 DZ Wageningen
Tel. (0317) 41 96 60
Fax (0317) 41 45 95

E-mail info@kad.nl
Internet www.kad.nl
BTW-nr. NL 8127.91.976.B01
KvK 09138519
IBAN NL28 RABO 0367 0993 49
BIC RABONL2U

Rapport
Onderzoek naar mogelijke oorzaken rattenoverlast Kanaleneiland Noord en Zuid

Oktober – december 2017

Opdrachtgever : **Gemeente Utrecht**
Postbus 8375
3503 RJ Utrecht

Inspectielocatie : **Wijken: Kanaleneiland Noord en Zuid**

Uitgevoerd door: **Kennis- en Adviescentrum Dierplagen (KAD)**
Nudepark 145
6702 DZ Wageningen

stichting Kennis- en Adviescentrum Dierplagen

Inhoud

Managementsamenvatting 2

1. Algemeen 3

1.1 Aanleiding en opdracht 3

1.2 Onderzoekslocatie 3

1.3 Onderzoeksstrategie 3

2. Bevindingen onderzoeksgebied 5

2.1 Ratten en sporen van ratten 5

2.2 Eventueel aanwezige voedselbronnen 5

2.3 Eventueel aanwezige schuilgelegenheden 5

2.4 Mogelijke wijze van migratie van ratten 6

2.5 Overige relevante aspecten 6

3. Bevindingen referentiegebied 8

4. Analyse en conclusies 9

5. Aanbevelingen 10

Bijlage 1. Het referentiegebied 11

Bijlage 2. Plattegrond Kanaleneiland Noord 12

Bijlage 3. Plattegrond Kanaleneiland Zuid 13

Bijlage 4. Foto's 14

RAPPORTAGE - ONDERZOEK

Managementsamenvatting

De voortdurende en uitbreidende overlast van bruine ratten (*Rattus norvegicus* Berkenhout) in de wijken Kanaleneiland Noord en Zuid, is de aanleiding geweest voor de gemeente Utrecht om het KAD opdracht te geven voor het uitvoeren van een objectief onderzoek naar de oorzaken van de rattenoverlast.

In het najaar en de winter van 2017 heeft dit onderzoek plaatsgevonden. Tijdens het onderzoek is gekeken naar omstandigheden die het mogelijk maken voor ratten om zich te vestigen in de wijken. Belangrijke aspecten hierbij zijn: eventueel aanwezige populatie ratten, voedselaanbod, schuilgelegenheid, mogelijkheden voor migratie en andere relevante aspecten. Naast het onderzoeksgebied is ook een referentiegebied onderzocht om eventuele gelijkenissen en verschillen aan te kunnen tonen.

Tijdens de inspecties zijn zowel levende als dode ratten aangetroffen in het onderzoeksgebied. Daarnaast vinden eventueel aanwezige ratten, veel schuil- en nestmogelijkheden in de dichte begroeiing in het openbaar groen en tuinen. Ratten kunnen voedsel vinden in de vorm van voer voor vogels (brood e.d.) en in de vorm van zwerfafval en overvolle prullenbakken. De combinatie van de inrichting van het gebied (schuilgelegenheden) en het vogelvoer en (zwerf-)afval (voedselbron), maakt deze locatie zeer aantrekkelijk voor de bruine rat om zich er te vestigen en zich verder te ontwikkelen. De dichte begroeiing en watergangen zorgen ervoor dat de rat zich relatief eenvoudig en weinig kwetsbaar kan verplaatsen. De inrichting en het gebruik van de omgeving van de wijk, zorgt ervoor dat de wijk relatief eenvoudig voor de bruine rat te bereiken is (Amsterdam-Rijnkanaal en park Transwijk).

Adviezen richten zich op:

- Het bewustmaken van burgers en gebruikers van de wijk door middel van voorlichting.
- Onderzoeken of aanpassing aan de inrichting van het openbaar groen, of het beheer ervan mogelijk is.
- Plaats verbodsborden bij waterpartijen en in parken voor het voeren van vogels.
- Insteken op toezicht en handhaving van gedragsregels omtrent afval.
- Bestrijden van de aanwezige rattenpopulatie.
- Opstellen van integraal beleid met betrekking tot de beheersing van rattenpopulaties.

1. Algemeen

1.1 Aanleiding en opdracht

De aanleiding voor het onderzoek vormt de voortdurende en uitbreidende overlast van bruine ratten (*Rattus norvegicus* Berkenhout) in de wijken Kanaleneiland Noord en Zuid te Utrecht. De gemeente Utrecht heeft het KAD opdracht gegeven voor het uitvoeren van een objectief onderzoek naar de oorzaken van de rattenoverlast.

1.2 Onderzoekslocatie

De onderzoekslocatie betreft een binnenstedelijke wijk, die uit twee delen bestaat, te weten; Kanaleneiland Noord en Kanaleneiland Zuid. Aan de westzijde wordt de wijk begrensd door het Amsterdam-Rijnkanaal. Aan de oostzijde is een binnenstedelijke weg gelegen met doorgaand verkeer en een tramlijn, met daarachter de wijk Transwijk. Aan de zuidkant is het bedrijventerrein Bedrijvengebied Kanaleneiland gelegen. Aan de noordzijde is tevens een doorgaande weg met daarachter de woonwijken Welgelegen en Den Hommel. De wijken Kanaleneiland Noord en Zuid zijn ruim opgezet, waar hoge flats afgewisseld zijn met laagbouw. De wijk en de omliggende gebieden kenmerken zich door een aantal parken met waterpartijen en veel groenstroken tussen de bebouwing. Binnen deze wijken valt een groot deel van de groenvoorziening rondom flats, waaronder perken en tuinen, onder de verantwoordelijkheid van de woningcorporaties. Naast diverse parken zijn er meerdere winkelgebieden in de wijken aanwezig. De samenstelling van de bewoners in de wijk is multicultureel. In bijlagen 2 en 3 zijn van beide wijken plattegronden opgenomen.
In het noorden van de wijk Kanaaleiland noord is een deel van de wijk gerenoveerd. Deze gerenoveerde delen zijn weergegeven op de kaart in bijlage 1. Deze gerenoveerde wijkdelen dienen binnen dit onderzoek als referentie voor de overige wijkdelen.

1.3 Onderzoeksstrategie

Het onderzoek is uitgevoerd door de heer C. Doevendans, in dienst als adviseur dierplagen bij het KAD te Wageningen. Het onderzoek is uitgevoerd in de periode oktober – december 2017.

Het onderzoek bestond uit inspecties in de betreffende wijken, waarbij gekeken is naar aspecten die verband houden met de leefwijze van de rat.

Deze aspecten zijn:

- Ratten en sporen van ratten, waaronder uitwerpselen en holen.
  Om een indicatie te krijgen van de omvang van de rattenpopulatie is gekeken naar eventueel aanwezige ratten en sporen ervan.
- Eventueel aanwezige voedselbronnen.
  Het voedselaanbod is een grote beperkende factor voor de omvang van de rattenpopulatie. Het inventariseren van mogelijke voedselbronnen is daardoor noodzakelijk binnen dit onderzoek.
- Eventueel aanwezige schuilgelegenheden.
  Ratten zijn zeer kwetsbaar voor predatoren in open ruimten. De rat zoekt daarom schuilgelegenheden op. Het inventariseren van de mogelijke schuilgelegenheden is hierdoor van groot belang.
- Mogelijke wijzen van migratie van ratten.
  De aanwezigheid van schuilgelegenheid, watergangen, riooldefecten en dergelijke, bepaalt voor een groot gedeelte de mogelijkheid voor ratten om te migreren. Het is van belang om te kijken hoe ratten het onderzoeksgebied binnen kunnen dringen en op welke wijze binnengedrongen ratten zich verder in het gebied kunnen verspreiden.
- Eventueel overige relevante aspecten.
  Betrokkenen, zoals gemeente, woonstichtingen, bewoners, gebruikers van panden en dergelijke, ervaren dagelijks de situatie in het onderzoeksgebied. De inventarisatie van het KAD is een eenmalige momentopname. De bevindingen van de betrokkenen zijn daardoor zeer waardevol.

2. Bevindingen onderzoeksgebied

Tijdens het onderzoek zijn onderstaande bevindingen gedaan. Ter ondersteuning zijn foto's genomen op de onderzochte locaties. Deze foto's met daarbij een toelichting, zijn in bijlage 4 opgenomen.

2.1 Ratten en sporen van ratten

Tijdens het onderzoek zijn op meerdere plaatsen levende en dode ratten aangetroffen. Op de plattegrond in bijlage 3 is aangegeven waar deze ratten zijn waargenomen. Naast levende en dode ratten, zijn onder de brug van de waterpartij in het zuidelijke gedeelte van de wijk holen van ratten aangetroffen. Door de dichte begroeiing is het aantonen van rattenholen en uitwerpselen vaak niet mogelijk.

2.2 Eventueel aanwezige voedselbronnen

Binnen het onderzoeksgebied zijn er meerdere potentiele voedselbronnen aangetroffen voor ratten. Deze voedselbronnen betreffen veelal voer bestemd voor vogels, zwerfvuil en volle prullenbakken. Dit potentiele voedsel is hoofdzakelijk aanwezig in de groenstroken, rondom portieken, parken, waterpartijen en speelplaatsen. De vele vogels die in de parken zijn aangetroffen, zoals meeuwen, duiven en kraaiachtigen, worden ook aangetrokken tot deze voedselbronnen. Op de plaatsen waar bewust aangeboden voedsel aanwezig is (voor vogels waarschijnlijk), zijn tijdens dit onderzoek ratten gesignaleerd (zie paragraaf 2.1). Andere soorten van voedselbronnen zijn niet aangetroffen in het onderzoeksgebied.

2.3 Eventueel aanwezige schuilgelegenheden

In de wijken zijn veel potentiële schuil- en nestgelegenheden aanwezig in de particuliere tuinen, parken en overig openbaar groen in de vorm van dichte begroeiing. Op meerdere plaatsen is de dichte begroeiing aanwezig tot tegen de gevels van gebouwen. Hierdoor kunnen ratten op eenvoudige wijze de panden bereiken. Op sommige plaatsen staan panden leeg, of worden niet meer, of niet intensief gebruikt. Op deze locaties worden tuinen niet meer, of nauwelijks onderhouden wat schuilgelegenheden oplevert voor ratten.

2.4 Mogelijke wijze van migratie van ratten

Binnen dit onderzoek zijn drie wijzen van migratie relevant gebleken met betrekking tot de bruine rat. Deze drie wijzen zijn:

- Over land.
  Door de vele schuilgelegenheden in de tuinen en het openbaar groen, kunnen ratten zich relatief eenvoudig en weinig kwetsbaar verplaatsen over land.
- Via watergangen.
  In het zuidelijk deel van de Kanaaleilanden zijn watergangen aanwezig. Deze watergangen kunnen door de bruine rat worden gebruikt om zich te verplaatsen. Bij deze waterpartijen zijn holen van bruine ratten aangetroffen. De gehele westzijde van de Kanaaleilanden grenst aan het Amsterdam-Rijnkanaal. Dit kanaal vormt een potentiële migratieroute voor de bruine rat.
- Via het rioleringsstelsel.
  Van de bruine rat is het bekend dat deze zich in grote aantallen in het riool kan ophouden. In 2017 hebben renovatiewerkzaamheden aan het riool plaatsgevonden. Hierbij kunnen mogelijk openingen zijn ontstaan, waardoor ratten vanuit het riool in de wijk terecht zijn gekomen.

Binnen de grenzen van de onderzoekslocatie, zijn geen aanwijzingen aangetroffen die erop kunnen duiden dat ratten migreren door toedoen van de mens (bijvoorbeeld door middel van meeliften met transport).

2.5 Overige relevante aspecten

<u>Gemeente Utrecht</u>
De gemeente Utrecht hanteert het beleid dat alleen ratten in de openbare ruimte in opdracht van de gemeente worden bestreden, als er risico's optreden voor de algemene volksgezondheid. De meldingen die bij de gemeente binnenkomen, worden beoordeeld door de gemeente en in de meeste gevallen doorgespeeld naar een plaagdierbeheersbedrijf.

<u>Woningcorporatie Mitros</u>
De afgelopen jaren zijn er weinig klachten over eigen panden bij woningcorporatie Mitros binnengekomen met betrekking tot overlast van ratten in de wijk. Meest recent is een klacht vanaf de Afrikalaan. Andere plekken uit het verleden die genoemd zijn met betrekking tot overlast zijn: Columbuslaan, Stanleylaan, Marco Pololaan, en Van Eechoudlaan.

Woningcorporatie Portaal

De afgelopen maanden zijn er geen klachten meer bij woningcorporatie Portaal binnengekomen over eigen panden, aangaande ratten in de wijk. De woningbouwcorporatie heeft zelf eigen bestrijders in dienst en opgeleid. Van 2012 tot 2015-2016 is er ingezet op bestrijding in algemene ruimten en langs gevels. Aangezien deze bestrijdingsmethode niet het gewenste resultaat heeft gehad (de overlast van ratten hield aan), is deze bestrijding gestaakt. Meldingen aangaande rattenoverlast, die bij de woningcorporatie bekend zijn, hebben betrekking op bruine ratten buiten woningen. Er zijn enkele meldingen van bruine ratten in woningen of portieken. De bruine ratten komen volgens woningcorporatie Portaal in vrijwel alle gevallen van buiten naar binnen.

Burgers

Tijdens de uitvoering van de inspecties zijn sommige burgers aangesproken. Deze bewoners geven aan dat zij soms zelf bestrijdingsacties uitvoeren rondom hun woningen. Dit doen zij in vrijwel alle gevallen alleen in hun eigen tuin.

MBO-school

Aan de zuidzijde van Kanaleneiland Zuid is de MBO-school benaderd. De school is aan bijna de gehele zuidzijde van de wijk gelegen. De school kenmerkt zich door meerdere aaneengeschakelde panden. De MBO-school heeft sinds de zomer van 2017 de frequentie van de controle activiteiten door de plaagdierbeheerser verhoogd in verband met rattenoverlast. Er vindt nu een tweewekelijkse controle plaats. De logboeken van deze externe plaagdierbeheerser zijn ingezien. Uit deze logboeken volgt geen duidelijk beeld van hetgeen zich precies afspeelt, wat mogelijke oorzaken zijn en welk plan van aanpak wordt gevolgd.

Transwijk:

Aan de oostzijde van het onderzoeksgebied heeft een inspectie plaatsgevonden in het naastgelegen park Transwijk. In deze wijk is veel dichte begroeiing aanwezig, waterpartijen en er worden vogels gevoerd. Woningcorporatie Mitros deelde mee dat in Transwijk veel overlast van ratten wordt ervaren. Deze overlast zou met name worden ervaren in tuinen en buiten woningen. Twee straten waar veel overlast wordt ervaren volgens Mitros, zijn de Wanninkhoflaan en de Benschoplaan.

Bedrijven

In het kader van het onderzoek zijn enkele bedrijven en instellingen in de wijk bezocht (scholen, horeca en winkels). Zij nemen veelal zelf hun eigen verantwoordelijkheid door op eigen initiatief een plaagdierbeheersbedrijf in te schakelen. Er zijn geen signalen dat er bedrijven in de wijk gevestigd zijn die overlast van bruine ratten veroorzaken.

3. Bevindingen referentiegebied

Het referentiegebied is voorafgaand aan het onderzoek door de gemeente Utrecht vastgesteld, zie bijlage 1. In dit referentiegebied zijn reeds meerdere flats gerenoveerd, of er vinden nog renovatiewerkzaamheden plaats. Onderdeel van deze renovatie is ook het vernieuwen van de bestrating en riolering.

Ten opzichte van het onderzoeksgebied kenmerkt het referentiegebied zich door minder schuilgelegenheden in het (openbaar) groen, er zijn geen waterpartijen in de wijk aanwezig en er zijn minder voedselbronnen aangetroffen in de vorm van vogelvoer en afval.
Tijdens de inspectie in het referentiegebied zijn geen ratten, of sporen ervan aangetroffen. Het is niet duidelijk of er de afgelopen twee jaar meldingen zijn binnengekomen bij de gemeente over dit gebied.

4. Analyse en conclusies

Op basis van het bovenstaande kan het volgende worden geconcludeerd:

In de wijken Kanaleneiland Noord en Zuid is een populatie bruine ratten aanwezig. De overlast van bruine ratten wordt ervaren buiten gebouwen in tuinen, parken en plantsoenen. In deze tuinen en plantsoenen vinden ratten schuil- en nestelgelegenheid onder de begroeiing en voedsel in de vorm van vogelvoer en afval. Door de dichte begroeiing en de aanwezigheid van watergangen in het zuidelijke deel van de wijk, kunnen ratten zich relatief eenvoudig en weinig kwetsbaar verspreiden. De combinatie van de inrichting van het gebied met het aanwezige voedsel, maakt het mogelijk dat ratten zich kunnen vestigen en handhaven. Het onderzoeksgebied is relatief eenvoudig bereikbaar voor ratten vanuit omliggende wijken en parken, of via het Amsterdam-Rijnkanaal of de oevers ervan. Het is niet bekend hoe groot de plaagdruk van buitenaf is, maar er wordt wel regelmatig melding gemaakt van rattenoverlast in het park Transwijk.
In het referentiegebied zijn geen ratten, of sporen ervan aangetroffen. Ook zijn er geen meldingen bekend binnen dit referentiegebied. Het referentiegebied kenmerkt zich ten opzichte van het onderzoeksgebied, door minder schuilgelegenheid en voedselbronnen. Hiermee wordt bevestigd dat de inrichting en voedselvoorraad in het onderzoeksgebied de hoofdoorzaken zijn van de rattenoverlast in het onderzoeksgebied.

Leemte in kennis

Het onderzoek is uitgevoerd in de openbare ruimte en op sommige plaatsen bij bedrijven, burgers en instellingen. Echter is maar een heel klein gedeelte van deze private percelen in het onderzoek meegenomen. Daarnaast zijn de meldingen van de afgelopen jaren niet in dit onderzoek meegenomen. Deze keuzes zijn bewust gemaakt, om privacy technische redenen en om het onderzoek niet onnodig veel tijd in beslag te laten nemen. De situatie bij bedrijven en instellingen en in de achtertuinen van burgers is daardoor niet, of nauwelijks in kaart gebracht. Het is mogelijk dat zich op deze percelen en in deze tuinen voedselbronnen en schuil-, nestgelegenheden bevinden. Ook kunnen er bestrijdingsacties hebben plaatsgevonden, die niet bekend zijn.

5. Aanbevelingen

Naar aanleiding van het uitgevoerde onderzoek adviseren wij u het volgende:

- Steek in op voorlichting van de burgers en de bedrijven/instellingen in de wijk.
  Eén van de grootste beperkende factoren voor rattenpopulaties, is de mate van aanwezigheid van voedsel. Burgers dienen zich hiervan bewust te zijn. Dit kan ervoor zorgen dat er minder vogels worden gevoerd en zorgvuldiger met afval wordt omgegaan. Ook kan de burger en de beheerder van private eigendommen bewust worden gemaakt van het creëren van schuilgelegenheden voor ratten.
- Onderzoek of aanpassingen aan het openbaar groen en aan het beheer ervan kunnen worden doorgevoerd, zodat er minder schuilgelegenheden ontstaan voor ratten en de eventueel aanwezige ratten zich minder makkelijk kunnen verplaatsen. Bij eventuele aanpassingen van het beheer van de openbare ruimte dient ook aandacht te worden besteed aan afvalbeheer en zwerfafval.
- Plaats in parken en bij waterpartijen verbodsborden voor het voeren van vogels in verband met rattenoverlast.
- Steek in op toezicht en handhaving op het naleven van gedragsregels met betrekking tot het veroorzaken van afval.
- Stel een gedetailleerd bestrijdingsplan op volgens de geldende wet- en regelgeving, om de huidig aanwezige populatie ratten effectief te bestrijden en verdere ontwikkeling en verspreiding wordt voorkomen.
- Pas het beleid aan dat gevoerd wordt met betrekking tot de beheersing van rattenpopulaties. Op dit moment wordt ingestoken op curatief handelen op basis van meldingen. Wij adviseren een integraal beleid op te stellen waarbij de nadruk ligt op preventie en monitoring van rattenpopulaties, volgens de richtlijnen van Integrated Pest Management (IPM).

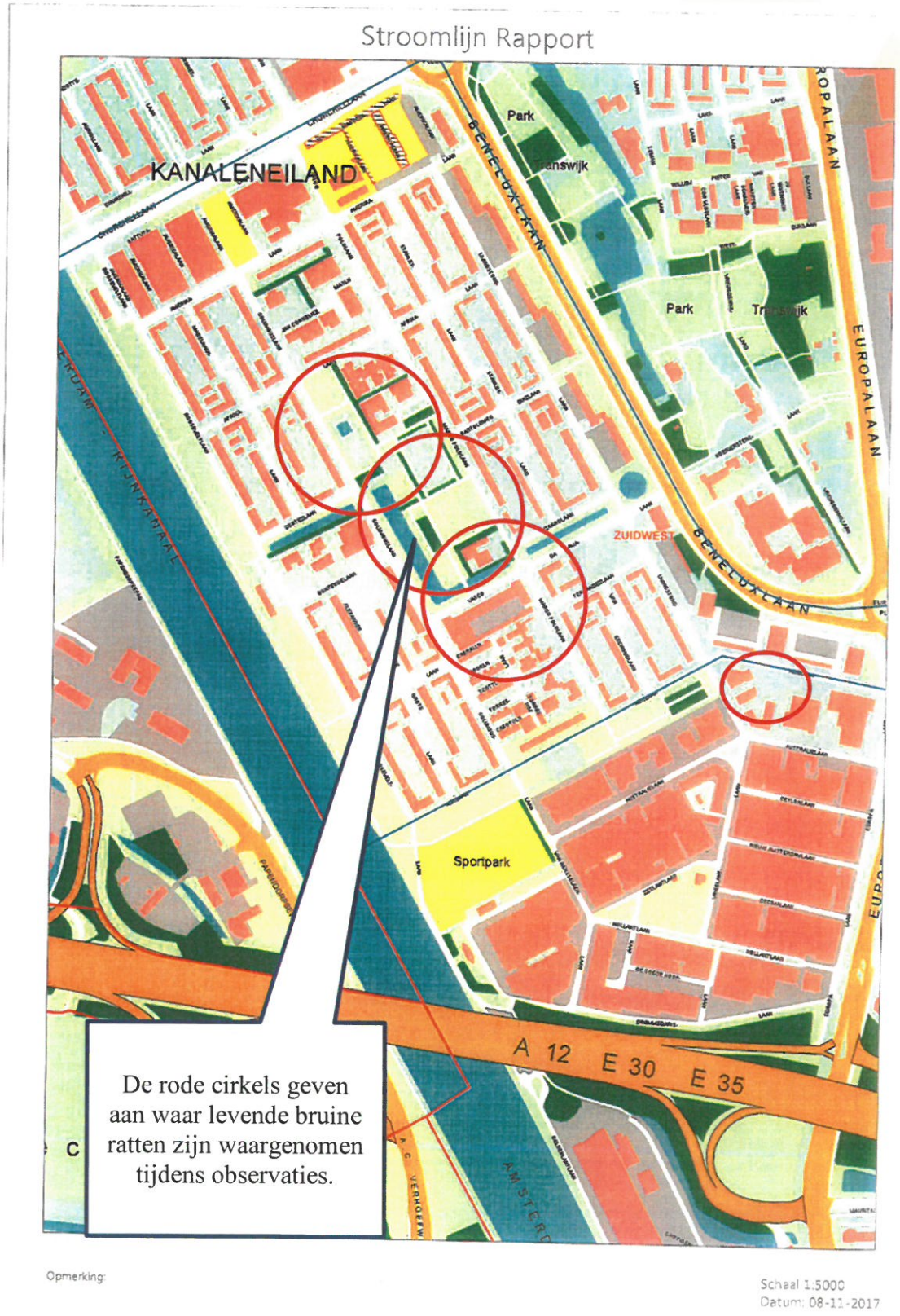
Bijlage 1. Het referentiegebied

Bijlage 2. Plattegrond Kanaleneiland Noord

Bijlage 3. Plattegrond Kanaleneiland Zuid

Bijlage 4. Foto's

Foto 1:
School Kaleidoskoop is buiten gebruik, schoolterrein, verwildering en zwerfafval is hier aanwezig. Dit biedt veel schuil- en nestgelegenheden en mogelijk voedsel voor ratten.

Foto 2:
Speelplaatsje aan de Torreslaan, overvolle afvalbak. (Zwerf-) afval is een mogelijke voedselbron voor ratten.

Foto 3:
Cooklaan zwerfafval en vergroening op de straat. Dit biedt veel schuil- en nestgelegenheden en mogelijk voedsel voor ratten.

Foto 4:
Flat Marco Pololaal. Verzakkingen en dichte begroeiing; hier worden volgens bewoners ratten gezien. Dit terrein behoort bij de woningcorporatie.

Foto 5:
Aan de achterzijde Van Eechoudlaan, huisraad opgestapeld. Dit biedt ratten schuilgelegenheid.

Foto 6:
Stanleylaan, naast huisnummer 17 in openbaar groen een dode bruine rat in het gras.

Foto 7:
Flat bij de Aziëlaan, een levende rat gezien vanaf begroeiing tegen de flat. De rat versleepte een snee brood richting de begroeiing. De begroeiing biedt veel schuilgelegenheid en mogelijk nestgelegenheid.

Foto 8:
Begroeiing tussen de trambaan en Aziëlaan. Deze begroeiing biedt veel schuil- en nestgelegenheid voor ratten.

Foto 9:
Vogels worden gevoerd op de brug bij het winkelcentrum Vasco Da G. laan. Holen van bruine ratten zijn onder de brug aanwezig.

Foto 10:
Weelderige, dichte begroeiing in park Transwijk zorgt voor veel schuil- en nestgelegenheid voor ratten.

Foto 11:
De waterpartijen in park Transwijk, hier worden eenden en meeuwen gevoerd. Het voer voor deze vogels is tevens een voedselbron voor ratten.

Foto 12:
Enkele bestrijdingspunten bij de MBO-school.

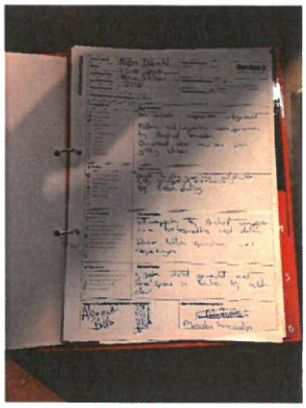

Foto 13:
Het logboek van het plaagdierbeheersbedrijf is ingezien bij de MBO-school, inhoudelijk wordt er niet of nauwelijks gerapporteerd over bruine ratten. In het logboek zitten enkel drie bezoekrapporten van afgelopen jaar. Er is niets bij de contactpersoon bekend aangaande de aanpak van ratten sinds afgelopen zomer.

Foto 14:
Rioolwerkzaamheden aan de Koningin Wilhelminalaan. Van bruine ratten is het bekend dat deze zich in het riool op kunnen houden. Bij werkzaamheden aan het riool kunnen mogelijk ratten vanuit het riool in de wijk terecht komen.

Foto 15:
Het park tussen de Columbuslaan en de MarcoPololaan; levende bruine ratten gezien en veel dichte lage begroeiing. Deze begroeiing biedt ratten veel schuilgelegenheden.

Foto 16:
In het park tussen de Columbuslaan en de MarcoPololaan zijn levende bruine ratten gezien; veel dichte lage begroeiing. Deze begroeiing biedt ratten veel schuilgelegenheden.

Foto 17:
Bernadottelaan; een leegstaand pand met weelderig groen. Dit biedt ratten mogelijk schuilgelegenheden.

Foto 18:
Marshalllaan-Bernadottelaan; een stroomkast, aan de zijkant zit een gat, waar bruine ratten achter weg kunnen schuilen.

Foto 19:
Zwerfafval en dichte begroeiing rondom een portiek Kanaleneiland Noord. Dit terrein is van de woningbouwcorporatie.

Foto 20:
Zwerfafval en dichte begroeiing rondom een portiek Kanaleneiland Noord. Dit terrein is van de woningbouwcorporatie.

Foto 21:
Trumanlaan, een bestrijdingspunt.

Foto 22:
Het parkje bij de Bevinlaan, een open structuur, weinig tot geen dichte en lage begroeiing, met als gevolg dat het onaantrekkelijk is voor ratten.

Foto 23:
Flat aan de Bevinlaan, open structuur, gras, oud bestrijdingspunt aanwezig. Door open structuur en afwezigheid van zwerfafval is deze locatie minder aantrekkelijk voor ratten.

Foto 24:
Het voormalig ziekenhuis Oudenrijn; Achterstallig onderhoud aan groen. Dit is particulier terrein, dat in de toekomst ontwikkeld gaat worden.

Foto 25:
Het voormalig ziekenhuis Oudenrijn, zie foto 24.

Foto 26: REFERENTIE
Flatgebouw in referentiegebied. Open structuur maakt deze omgeving minder aantrekkelijk voor ratten.

Foto 27:
Renovatiewerkzaamheden in uitvoering binnen referentiegebied.

Foto 28:
Zijkant Blok 7 in referentiegebied. Weelderige begroeiing biedt veel schuilgelegenheid voor ratten. Dit behoort bij de woningbouwcorporatie.

Foto 29:
Een gevel van een flat met klimopbegroeiing in de omgeving van Heuven Goedhartlaan – Peltlaan. Dit behoort bij de woningbouwcorporatie.

Foto 30:
Renovatiewerkzaamheden in uitvoering.
Dit behoort bij de woningbouwcorporatie.